مەنسوری حیکمەت چی وت سەبارەت بە رفاندنی ئەجەلان و هەکار و دەرئەنجامەکانی.. وەرگێرانی: کاوە عومەر

سیاوەش مەدرەسی: سوپاس بۆ ئەو کاتەی کە بۆمەتان بەخشی، با بەم پرسیارە دەست پێ بکەم: بۆ بۆچوونی تۆ بۆچی دەستگیرکردن و لە راستیدا رفاندنی عەبدوڵا ئۆجالان، سەرکی پارتی کرێکارانی کوردستانی تورکیا، هەکارکەی چی بوو کەلەگەڵ کاردانەوەیەکی وا فراوان و و دژبەیەک لەلایەن خەڵکی کورد و دەوڵەتانی ئەوروپا و ووبەووو بووتەوە؟

مەنسوور حکمەت: کاردانەوەی بەرفراوانی خەڵکی کوردستان بۆ هیچ شۆوەیەک جێگەی سەرسوڕمان نەبووە. خەڵایی چالاکییەکیان لە دەستپێکردنی بزووتنەوەیەکی سەرتاسەری بەم قەبارەیە بگومان سەرنجڕاکێش بوو. وەک وتت ناوبردنی ئەم کارە بە دەستگیرکردن بە هیچ شێوەیەک هەوا نییە. ئەمە نموونەیەکی زیندوو بوو لە ڕفاندن و تیرۆری دەوڵەتی و هەر ئەم لایەنە قیرسچمەو زۆر ملهوڕییەی پرسە کە تووندی هەستی کوردانی دانیشتووی ئەوروپا هەوون دەکاتەوە. ئەگەر ئۆجەلان لە ئێپڕاسیۆن ووبەووو بووندەوەیەکی سەربازی لەگەڵ تورکیادا بە دیل بگیرایە و ، پەم وایە هەهندەکانی کاردانەوەکە سووکتر دەبوون. دزینی ئۆجەلان بوو بە سیمبولێکی زیندوو بە بە مافی خەڵکی کورد. ئۆجەلان سیاسەتمەدارێکی ناسیۆنالیستی کوردە. ئەوەی کە دەکرێ سەرکی پارتێکی سیاسی بە ئاشکرا بە بەشداری حکومەتەکانی هەژاوا لە بەر چاوی هەمووان بدزرێت و هادەستی ئەو دوژمنەی بکرێتەوە کە سزای لە سەدارەدانی بە دەرکردووە، زۆر قەزەون و ئیستفزازیە. کەسانی وەک ئۆجالان، بە ئایدەلۆژیای ئۆجالان و خاوەن بنکەیەکی هەبەزاردن و هەوادارانی هەنگە تەنانەت لە ئۆجالان سنووردارتریش بن، ئەمە سەرکی دەوڵەت و سیاسەتمەداری وڵاتانی کۆنەپەرستی ناوچەکەن. گوناهی ئۆجەلان ئەوەیە کە ئەو کوردە، هاوڵاتی پلە دوو و ئینکارکراوی ئەو وڵاتەیە کە تێیدا لەدایک بووە و دەوڵەتبوونی کورد لە ئێستادا لە بازاڕدا نییە.
سەبارەت بە کاردانەوەی وڵاتانی هەژاوامن دڵنیا نیم کە ئەمە هەمان بۆچوونمان هەبێت پەم وایە ئاماژە بە ئەمانیا دەکەیت، کە

پەدەچێت ئەو دەرفەتە زیاتر بەکاربهێنێت بۆ بەستنەوەی دەست و باڵی کێبڕان. بەڵام هەڕهەنجانی من ئەوە نییە کە حکومەتکانی تر بەم چیرۆکە دڵخۆشن. ووتە کە کاردانەوەی دەستبەجێی ئەوان لایەنگری ئەمریکایە. بەڵام پەموانییە ئەو کارەی تورکیا پشتیوانی کارای وڵاتانی ڕۆژئاوایی هەبێت.

سیاوەش مەدرەسی: رفاندنی سیاسی مۆژوویەکی دوور و درێژی هەیە لە پەیوەندییە نەودەوڵەتییەکاندا، لە هەر حاڵەتێکدا دەوڵەتانی مرۆڤ رفێن یان تیرۆریزمی دەوڵەتی هەندێک ئامانجی دیاریکراویان لەبەرچاوە.لەم بارەیەوە هاوڕەفتاری ئەمریکاو وڵاتانی ڕۆژئاوا لەگەڵ تورکیا چۆن ڕوون دەکەنەوە؟

مەنسوور حکمەت: تورکیا ئەندامی ناتۆیە. ئەمریکا و ڕۆژئاوا بە فەین بەسەر عەراقدا، سود لە بنکەکانی وەردەگرن بە خۆیان. تورکیا دەست و هاوپەیمانی حکومەتکانی ڕۆژئاوایە. بەڵام بگومان ئەندامێکی دڵخوازی کەمگەی ئەورووپی بێت. لە ئەنجامدا هەم پشتگیریی دەکەن و هەم مەودای خۆیانی لێ دەپارێزن. پەم وانییە وڵاتانی ئەورووپا بۆ نهێنی دڵخۆش بن بەم ڕفاندنە. تورکیا و ئەمریکا ئەمانیان خستووەتە بەردەم کارەکی ئەنجامدراو و ئەوانیش هیچ بژاردەیەکیان نییە جگە لە قبووڵکردنی. بەڵام ئەم کارە پەیوەندی نێوان وڵاتانی ئەورووپا و تورکیا ناسکتر دەکات، بۆ تایبەت ئەگەر سزای لە سەدارەدان بۆ ئەجەلان بسەپێنن.

سیاوەش مەدرەسی: چۆن دەتوانرێت سیاسەتی دووفاقی حکومەتی ئەمریکا سەبارەت بە پرسی کورد لە کوردستانی عێراق و تورکیا ڕوون بکرێتەوە و لە بنەڕەتدا هاوکارییی ئەمریکا لە ڕفاندنی ئەجەلان چ کاریگەرییەکی دەبێت لەسەر پلانەکانی ئەمریکا لە کوردستانی عێراق؟ ئایا هەڵبژاردنی داهاتووی کوردستانی عێراق و بە فەرمی کردنی دەسەڵاتی خودمختاری کورد لە باکووری عێراق ناکۆکی نیە لەگەڵ سەرکوتکردنی خەباتی میللی لە کوردستانی تورکیادا؟

مەنسوور حکمەت: بە ئەوان ڕوونە کە هیچ ناکۆکیێک نییە. فاکتەری دیاریکەر لەم کارەدا پەیوەندی ئەمریکایە لەگەڵ حکومەتکانی عێراق و تورکیا. خاڵی دەستپێکی ئەمریکا پرسی کورد نییە. هەڵبژاردنەکان لە کوردستانی عێراق بگومان ئەگەر دەستبەکەن و بەرەی ئەوە بەاوت کە بگات بەشتێک، ئەوەرەنگدانەوەی بایاری ئەمریکایە بۆ مانەوەی گوشارەکان بۆ سەرڕژمی عێراق نەک مەرحەمەتی تازە دەزراوەی ئەمریکا بۆ مافەمەدەنییەکانی خەڵکی کوردستان. هەروەها پشتیوانی لە سەرکوتکردن لە باشووری تورکیا

ڕەنگدانەوەی دەستایەتی ستراتیژی ئەمریکایە لەگەڵ تورکیا. بە بڕوای من دزینی ئۆجەلان خاڵێکی سیاسەتی ئەمریکا لە کوردستانی عێراق ناگەیەنێت. وەک وتم خاڵی دەستپێکی ئەمریکا نەمسەلەی کوردستان نێ و نێ مافی خەڵکی کوردستانە. چیرۆکی ئۆجەلان ڕەنگە ڕەوشەکە بگۆڕێت تەنها لەبەرئەوەی کاریگەری لەسەر ڕەوتە سیاسییەکانی نێوان گەلی کوردستانی عێراق و تورکیا هەیە، هەروەها کێشەرانی کورد لە ڕۆژئاوا. هەر گۆڕانکارییەك لە سیاسەتی ڕۆژئاوا و ئەمریکا بەرامبەر بە پرسی کورد تەنیا دەتوانێت دەرئەنجامی ئەو فشارە بێت کە بزووتنەوە سیاسییەکانی کوردستان و عێراق و تورکیا دەیخەنە سەر ڕۆژئاوا. پەم وایە ئەم فشارە تا ئەم ساتە بە بایخ بووە. ناسیۆنالیزمی کوردی کە لە پانتایی سیاسی کوردستان و عێراق و تورکیادا باڵا دەستی هەیە، بزووتنەوەیەکی کۆنەپەرست و خەسڵەتراو کە هیچ تەماحێکی سیاسی نییە. بیرکردنەوەی سەرکردەکانی ناسیۆنالیزمی کوردی لە بنەڕەتدا نیوکۆلۆنیالیزمە. ئەوان بە دوای دروستکردنی کوردستان وەك خاك دەگەڵ و نەك دروستکردنی کۆمەڵگەیەکی شارستانی، وەاتێك. ئامادەن ئەم پەیمان(تیول)ە لە هەر کەسێك وەربگرن کە بتوانێت بیدات. ئەگەر مەر و واژەکە لە دەستی سەدام حوسێن بێت، ئەوا کەنوش بە لای ئەو دەبەن، ئەگەر بەدەستی ئەمریکا بێت ئەوە ئەو کەنوش بە ئەو دەبەن. کێشەی مەژووییی خەڵکی کوردستان ئەوەیە کە پەرەسەندنی سیاسی-حزبی ئەم کۆمەڵگایە لە پەرەسەندنی مەدەنی-هزرییەکەی خەی دواکەوتووە. خەڵکی شارستانی و مەدەرن و تێگەیشتوو دیلی ناسیۆنالیزمی خەڵکین کە بەدوای دەوڵەتە ستەمکارەکانی ناوچەکەدا دەکەوێت و گێشەی سیاسی و دروستبوونی پێکهاتەی نوێی خەبات بە ئازادی و یەکسانی لەگەڵ تۆندوتیژی ڕاگرتووە. چارەسەری کارەکە گێشەی سۆسیالیزم و کۆمۆنیزمی کرێکاریە لە کوردستاندا.

سیاوەش مەدرەسی: ورتەورتی چاکسازی لە سیاسەتی دەوڵەتی تورکیا بەرامبەر بە پرسی کورد دوای ئەم لێدانە لە پێکەکە زیادی کردووە، تا چەند دەتوانرێت ئەم پرسیارە بوونی شتێکی حەتمی هەڵسەنگێندرێت؟

مەنسوور حکمەت: نەك هەر هەرگیز نابێت بە حەتمی هەژمار بکرێت، بەڵکو لەبنەڕەتدا دەبێت گومان لە بوونی زەمینە ماددییەکانی ئەو بکرێت. کێشەی تورکیا پێکەکە نییە، ئەو شۆڤێنیزمی تورکە کە هەکاری کێشەی کوردە لەم وەاتەدا. لەوانەیە حکومەتی تورکیا بە تایبەت ئەگەر بتوانێت ئۆجەلان ناچار بکات داوای تەسلیمبوون لە هەکخراوەکەی بکات، هەنگاوە خێی لە دەخەکدا ببینێتەوە کە جۆرێک لە سیاسەتی لە بەرژەوەندی گەلی کورد لە پاڵ سەرکوتکردنی پێکەکە بە

کردەیی و خوازراو بزانێت. بەڵام ئەمە وەرچەرخانێکی بنەڕەتی و ستراتیژی نابێت. من هیچ نیشانەیەک نابینم کە گەلانکاری لە شێوازی حکومەتی تورکیا، یان ئەژئاوا، یان ئەمریکا بۆ تایبەتی، لەبەرامبەر بە پرسی کورددا.

سیاوەش مەدرەسی: لە چەند ڕۆژی ڕابردوودا شاهیدی خەباتی خۆناوی و بەربڵاو بووین لە شارەکانی کوردستانی ئێران، خەبات و تێکۆشان کە هەندێك جار بوونەتە هۆی سەپاندنی حکومەتی سەربازی. داخوازی و دروشمی ئەم خەباتە جیاواز بووە، هەندێک جار بۆ بەرگری لە ئەجەلان و هەندێک جاریش ڕاستەوخۆ لە دژی حکومەتی کەماری ئیسلامی بووە. بۆ بڕوای ئێوە تا چەند دەسبەسەر کردنی ئەجەلان فاکتەری توندبوونەوەی ئەم ململانێیانە بووە؟ ئایا خەباتی هاوکاتی خەڵکی کورد زمان لە ئەستەنبوڵ و سنە و مەهاباد و سلێمانی و پێکهێنانی حکومەتی ئەتەنەمی کوردی لە باکووری عێراق هەندێکی نوێ نادات بە پرسی کورد لە ناوچەکەدا؟

مەنسوور حکمەت: بۆ ئێستا متمانە بە حکومەتی ئەتەنەمی باکوری عێراق مەکەن. تەنانەت ئەگەر حکومەتێکی لەو جۆرەش پێکبهێنرێت، هێشتا لەچوارچێوەی وەسیلەیەک لە بازنەی فشارەکانی ڕۆژئاوا بۆ سەر عێراق دەبێت. حکوومەتی خودموختار لە کوردستانی عێراق کاتێک ڕوون دەبێتەوە کە ڕاسپاردنی مافی دەستەڵاتدارێتی عێراق، کە ئەتەنەمی کوردستانیش پارچەیەکە لە ئەو. واتە تا ئەرکی عێراق نەزانرێت، ئەتەنەمی کوردستانی عێراق دیاردەیەکی کاتی و تاکتیکی دەبێت. ئەگەر باسەکە لەبارەی پێکهێنانی وڵاتێکی سەربەخۆ لە کوردستانی عێراق و جیاکردنەوەی چارەنووسی لە پەیوەندی نێوان ڕۆژئاوا و حکومەتی سەدام حسێن بوایە، پێم وایە ڕووبەڕووی گەلانکاریەکی مەژوویی دەبینەوە. بەڵام ڕوونە کە باسکی لەو جۆرە لە ئارادا نییە. بگومان ئەمە بۆ مانایە نییە کە پرۆژەی حکومەتی خۆبەڕێوەبەری لە کوردستانی عێراق بۆ بڕباکی و ساردییەوە یان بۆ دژایەتی مامەڵەی لەگەڵدا بکرێت. تەنانەت ڕەنگە کەمەنیزمی کرێکاری لە عێراق بڕشداری ئەم پرۆسەیە بکات. بەڵام پێویستە چوارچێوە و تایبەتمەندی ڕاگوزەری بزانێت ووەک ئەوانی تر وەک ئامرازێک سەیری بکات بۆ گەیشتن بۆ ئامانجە گرنگترەکانی تری.

ئێستا ناڕازایی لەسەر پرسی ئەجەلان کەمبێتەوە. لە خودی ئێراندا ئەم ڕووداوە لە بنەڕەتدا بوو بە بیانوویەک بۆ ئەوەی خەڵک لە دژی ڕژیمی ئیسلامی بڕنە مەیدان و پرسی ئەجەلان بۆ کردەوە کاریگەری هەبوو لەسەر ی. ڕوونە کە ئەم شێوەلە ناڕازایەتییە لە دەوری

ەوداوی ئەجەلان دروست بووە و هاوکاتی و هادەی ناڕازایەتییەکانیش هەر لەبەر ئەم هەکارە بووە. بەڵام پرسەکی گرنگتر لە پشت ئەم کەف وکوە وهەڵچوونەوە پرسی مێژوویی کوردە و بنەمای ئەو زوڵم و ستەمەیکە لەسەر خەڵکی کوردە لە وڵاتە جیاوازەکاندا.

سیاوەش مودەڕیسی: بەڵای ئەوە سیاسەتی بنەڕەتی بەرامبەر بە پرسی کورد چییە؟

مەنسوور حکمەت: چەند وڵاتی بوونی پرسی کورد، و فرەڕەنگیی زمان لەناو خودی خەڵکی کوردستاندا، سیمایەکی زۆر ئاڵۆزی بە پرسەکە بەخشیوە. وەڵامی بنەڕەتی لە هوانگەی منارەوە وەک کۆمەنیستێک، شڕشی کرێکارییە لە ناوچەکەدا و کۆتایی هاتنی هەر جۆرە هەاواردنێکە، لەوانەش هەاواردنی میللی و نەتەوەیی. کاتێک ئینسانەکان ئەوەندە ئازاد بن کە هەرکەس وەک خۆی، وەک مرۆڤێکی خاوەن ناسنامە و تایبەتمەندی تاکەکەسی خۆی باوەڕبکراو بێت و ڕێزی لێبگیرێت، چیتر مرۆڤەکان پەویستیان بە داتاشینی ناسنامەی نەتەوەیی و ئایینی و ڕەگەزی و میللی بۆ خۆیان نابێت بۆ ئەوەی هەست بە سەلامەتی و ڕزگرتن بکەن . وەڵامی بنچینەیی بۆ ستەم و هەاواردن کۆمەنیزمە. بەڵام لە غیابی وەڵامێکی لەو شێوەیەدا، هەشتا دەتوانرێت بگەینە بارودۆخێکی زۆر ئینسانیتر و دادپەروەرتر لە ئەمڕۆ. بەڵای من هەندەکانی پرسی کورد بەجۆرێکن کە لانیکەم لە سێ وڵاتی تورکیا و عێراق و ئێراندا ئەو خەڵکەی خۆیان بە کورد دەزانن مافی ئەوەیان هەبێت لە ێفراندەمی ئازاددا بۆیار بدەن کە ئایا جیابنەوە یان لەگەڵ ئەو وڵاتانەدا بمێننەوە . چەند ساڵێک لەمەوبەر لە وتارێکدا دەربارەی کوردستانی عێراق بەووونی بڕگریم لە پێکهێنانی وڵاتێکی سەربەخۆ لە کوردستانی عێراق کرد. واقیعەکە ئەوەیە کە ناسیۆنالیزمی کوردی و هەژموونی هێکخراوە ناسیۆنالیستەکان و هەندێکجار تەنانەت خەڵکییەکان بەسەر ژیانی سیاسی خەڵکی کوردستاندا ئاکامی زوڵم وستەمکاری نەتەوەییە. بەڵای من لە وڵاتێکی سەربەخۆی کوردستانی عێراقدا، هێکخراوەکانی وەک یەکێتی نیشتمانی و پارتی دیموکراتی بارزانی بەخۆرایی گۆشەگیر دەبن و حیزب و لایەنە سیاسییە مەدەرنەکان بە تایبەت حزب و هێکخراوە چەپ و کرێکارییەکان دێنە پێشەوە. سەرکردایەتی تاڵەبانی و بارزانییەکان بەرهەمێکی لاوەکی و زەرەملەی ژێمە کۆنەپەرستەکانی ئەو وڵاتانن.

سیاوەش مەدەرسی: سوپاس و هیوادارین بە گفتوگۆکانی داهاتوو.

پوشپەڕی ساڵی ١٩٩٩ – ٤ی

ماني " ژنكان ووتيان نيية " لة نووسينى: ئةزيز عبدالخالق.. خوندنةوةى رةزگار خالد

بةيادى وحى گشمردى " ژينا ئةمينى "
گةركى ووتكة بة ئوانى بير دكةنةوة
" ژن واتاى چيية و ژيان واتاى چيية و ئازادى واتاى چيية "
چونكة /
ژنكان ووتكيان دوت دواى كوژرانى كانيان گيان هبت و بتوانن بة بة ترس سردانى گى كانيان بكن !!
نووسر لسرتاى مانكى دپرست :.
ت لة كوى ئو دونيايدايت و
ئو كتبة دخونتةوة ؟
لكام ماة ؟
لة نو چوارچوى كام سنوور و كام ووات ؟
ت لكوى ئو دونيايت ئى ووات ؟
ت دكوتة كوة ؟
نووسر بم شويية جوابى ئو پرسيارانة ددات :
دونى لة كوردستان بووم لة ئوارة خمگيينكانم دوانى شويش لناو فكيك لئاسمانى ووتاى ئران بووم و سرى خم هدگرت و ئستاش لة ووتاى نرويجم منداكم لباوشگرتوة و قاچكانيشم نازانت برو كوة رةكات و لخم دپرسم لة هر شونك ببم هر بة ووتم !!
پاشان دت 3 تابلى فكرى دكشت و دت شى فكر و شى مانوى ژيانمان بدكا ، ئو شة و فكرى بردوام دووبارة دبتةوة ، وادكا هندك ئو ووتة بجة بهن و واشدكا هندك بديار چارنووسى نادياريى خيانوة ئژة شكان تپ بكن .
بيية شى فكر و شى مانوة وادكا هم فكر بدت و هم دبشكة وة هم ژيانك دروست بكى پيكى لناو نائومدى و پيكى لناو شى ئينكارى و شى خسپاندن بت .

بەهەکاری ئاوەی لەدواجار ئاو شتێکی ستەمی ژیانە و شتێکی ناعەدالەتی و شتێکە لە مێژووەوە بەمان ماوەتەوە .
سەرتا دەمەوێت بڵێم :
ئەمانکی تەواو ژنانەیە دوورە لە هەژموونی فکری پیاو و دەسەڵاتی پیاوەکان ، چونکە پیاوەکان خەریکی بونیادی فکری خۆیان و ووجودیەتی خۆیان و حەزی خۆیانی تێدا دانووسنەوە و بەدگمەن ژنەکان لەناو ئەمانەکانیان دەبن بەپاڵەوان و نیمچەکارەزما و پێیامبەری پێیمانکی کەمایەتی و کەوا ئیرادەی ژن بسڕنن .
هەر بۆیە ئاوەش دڵێم :
بە ئاوەی ژن هەبێت و ژیان هەبێت و ئازادی بێهایی بوونی هەبێت و ژیانمان و کۆمەڵگەمان پارێزراوبێت ، دەبێت ووشەتێک بوونی هەبێت ئەنگدانەوە ژیانی کچان و ژنانیش ببێت .
نەوەک ووشەتێکی نەرانە و پیاوسالاری ببێت و ژن ووجودی نەبێت .
بۆیە دەگەڕێمەوە بۆ ناونیشانکی ئەمانکە کاتێک نووسەر دێت تابلۆکە دەکێشیت و لە تابلۆی یەکەم /
کاتێک مرۆڤ سەیری خۆی دەکا بێهێنگی خۆی دەزانێت دونیا ، چونکە وەک ئاوحی کز و تەنگە وەک ووشەتێکی هەر پارچەیەکی بەدەست وشەتکەوەیە ، کەواتە ووشەتکە دەبە دروست بکرێت بۆ مەرجانەی نووسەر پێمان دڵێت .
تابلۆی دووەم /
ئاوحی ئینسانە چۆن دەتوانێت لەدەست ستەم و زەرداری و زوڵم و چەوسانەوە خۆیان بکا ، نەوەک ئەژانە سەدجار بکوژرێت کچی تەماشای ئاو هەموو کوشتن و بڕین و زوڵم و نەبوونی ئازادی و ماف بکا و بەرگە بگرێت ، ژیانکی هەبێت پڕ لەزوڵمی برا و زوڵمی باوک و زوڵمی هاوسەر و زوڵمی کۆمەڵگەی .
تابلۆی سێیەم /
ئینسان چۆن دەتوانێت بیر لەداهاتووی بکاتەوە و هەست بەئینسانبوونی خۆی بکات ، لەکاتکدا بە بەرگ و بە پارە و بە ناسنامە و بە خانوو و بە ووشەت بێت .
کچی ئیدیعای ووشەت و هەرەم و ژیانی شارستانی و ژیانی یەکسانی بگۆی دەدرێت لەهەمانکاتدا ژیانیشی پارێزراو نەبێت و بترسێت لەگیانی ، هەم لەزەرداری هاوزمان و هاونیشتمانکی ، هەمیش دوژمنی ووشاتانی دراوسێش !!
بۆیە کارەکتەری سەرەکی ئەمانکە دەبە ژنەک بێت و تەنها ژنەک !
چونکە ژن دەتوانێت زوڵم ببینێت و بێدەنگ بێت یانیش زوڵمکان بگێڕێتەوە ، بۆیە گەڕەوەی سەرەکی ژنە گێڕەوەی هەموو ئاو شتانێیە لەژیانی ئووبووی دەبێتەوە پێمان دڵێت .

شاهدی لسەر ژیانێک دەدا ئینسان هەرگیز نایەوێ بیبینێ نەوەک تەدا بژیت ، ناهەلەت هیچ پیاوێک قسەی بکا و ناهەلەت هیچ پیاوێک بەت بەپارێزەری ژیانی .
چونکە ژنێک لەدەست ئابردووی هەدەت و ئیسراحەتی نییە چەندە لەخەمی داهاتووی خەیتی .
لەپاڵ ئەوەش لە خەمی پاراستی شکڵی خەیتی ئەوەندە لەخەمی ژیانی خڵی نییە و دەیەوەت داهاتوو بە هەڵەکڵی دروست بکا و کەچی گوێ بەداهاتووی خڵی نادات .
هەر ئەوەشە وادەکا وەک کارەکتەرێک ژنێک وەک " ژن _ دایک _ کورد " قوربانی گەورە بدات .
بەیە ناچارانە شەڵی مانەوە دەکا و گوێ بەو شتانە نادات وادەکا زەلیلی بکەن ، سەربەرزانە خڵی دەنووسێتەوە و دەڵەت ئازادی لای من بریتیە لە :.
" گوتنی ئاستی چونکە ئاستیم لەپێش خەمداناوە لە کوێ ئاستیم لەقبووە نەکەن لەوەدا کەتایی پێدەهێنم و بەڕەم و ئازاد ببم " !!
ئەوەی بەڵای منەوە جوان بوو کەمەڵێک پرسیار و وەڵامی جددی هەن لەناو ئەو ڕەماندا توانیم بیدەزمەوە /
هەر بەیە دەم 3 تابلۆکە دەبەستمەوە بە پێیوەندی نەوان مرۆڤی کورد بە " کات و شوێن " شوێنێک هەرگیز نازانین کوێیە و کاتێک هەرگیز نازانین کڵی دەستپێدەکات و کڵی کەتایی دێت .
بەیە ئاشکاوانە دەپرسم
بۆچی مرۆڤی کورد ئەوەندە سەیر دەژیت لە ڕووی پەروەردەییەوە لەهەر تەمەنێک بێت جنۆو دەدا و زمان شۆڕ ؟
نووسەر دێت وەڵام دەداتەوە دەڵیت مرۆڤێکی جنۆودەرە لەکوردستان بێت یان لە ئسلێ ، وەک نموونە دەڵێت ئەوان لە ئسلێ دەژیان بەڕام لە شەڕ جنۆیاندا هەستت دەکرد لەکوردستان دانیشتوویت ، سەرم سووماببوو ئەم هەموو جنۆە کوردییان چۆن بەقاچاخ پێدەرچووە بە ئەوروپا .
هەیە ستایل و ڕەنگی قژ و مەدیلی سەیارەی تەواو خەرئاواییە ، بەڵام بیرکردنەوەی هەشتاکانی سەدەی رابردووی کوردستانی تێپەڕ ناکات .
پاشان پرسیارێکی جددی دێتەپێش
بۆچی ووڵاتمان نییە و بۆچی ناژین وەک مرۆڤ بەبەردەوام خەریکی شەڕ و کێشەی یەکدین ؟
نووسەر وەڵامێکی جددی هەیە و دەڵیت تێگەیشتم کاتێک بەبە ووڵاتی لەدایکبووین تاماویت بە ووڵاتی و هەر بەبە ووڵاتیش لە کونجێکی ئەم دونیایەدا سەر دەنێتەوە و دەمریت .

لەجیاتی دروستکردنی ووتات خەریکی وێران کردن و دەستکاری کردنی ژیانی یەکدین و کەرامەتی یەکدی دەشکێنین و شتی گچکە دەکەین و شتی بەرژەوەندی دەکەین .
پرسیارێکی تر ئەوەیە :
چ شتێک تاکی کورد بەیەکدی دەبەستێتەوە و چ شتێک وا دەکا تاکی کورد پەیوەست نەبێت بە " شوێن و خاک و پەروەردە و ئاو ژینگەی تێدا دەژیت " یانیش دەپرسم
بۆچی پیاوی کورد تاوەکو ئێستا لەووجودی ژن بوون تێناگات ؟
نووسەر وەڵامێکی ناخ هەژێنی هەیە و دەڵێت هەموو ئاو کوردانەی لە مەملەکەتی دایک سەیریان دەکردم و سەرسامی خۆیان پیشان دەدا یا درۆیان دەکرد و گرێی دەروونییان هەبوو یانیش هەکار ئاوە بوو کە کچنەدیتە و نەگبەت و بەئەزموون بوون ، لە پێنج ساڵی هاوسەرگیریدا تەواو دنیابووم ئەگەرچی ئاو تەمەنی سەرووی سی ساڵ بوو
بەڵام
پەویستی بە سی ساڵی تر ئەزموون هەبوو بە ئاوەی لە ژن و لەمن تێبگات .
پرسیارێکی گرنگتر
بۆچی تاکی کورد بەدەگمەن دەبێت بەتاکەکی تێندروست کاتێک لە شارەکەی یانیش ناوچەکەی کێچ دەکا و هاوەڵدا ژیانێکی نوێ دروست دەکا بە دەگمەن دەتوانێت ژیانێکی نوێ دروست بکا ؟
وەڵامی نووسەر ئاوەیە /
ئەم ژیانمان کێپت دەکرێت هەم لە ڕووی جەستەیی و هەم لە ڕووی خیاڵەوە بەیە دێت ژیانی دەنووستەوە و دەورە دراوە بەدونیایەک شت ، نابێت هیچی لەبارەوە بزانێت و هیچ شتێک لەبارەی بخوێنێتەوە یانی هەر پرسیارێک و هەر شتێک بێت دەبە بەشەرم و عەیبە .
ئالێرەدا نووسەر دێت و دەڵێت منیش وەک تە بووم و بەبەش نەبووم لەو هەموو ناحەقییانەی ژیان پێی کردم منیش بە ووتات لەدایکبووم کەبە ووتات لەدایکبووی بە ناسنامەی و هاوڵاتی نیت .
ناوەڕۆکی نەو ئاوەمانە نیوەی لە کوردستان و نیوەی لە نەرویج دەبێت .
نیوەی کوردستان پێ لە ڕووداو و پێ لە پرسیار و پێ لە کێد و ئەمزی نەبینراو .
نیوەکەی دیکە /
کەوا نەرویجە پێ لەپرسیاری بە وەڵام و پێ لە خەفەتی قوڵ و پێ لەهەستکردن بەوەی وەک مرۆڤ ناتوانی بژیت .
دەڵێت بیرم ناچێتەوە چۆن بۆچ دەڵکی غەمگینەوە لە کوردستان ئامکرد لەو ووڵاتەی شوێنی هەموو شتێکی تێدا دەبووەوە ، دار و بەرد و

گورگ ، بەڵام شوێنی ژنەکی تێدا نەبووە بۆئاسوودەی تیایدا بژی .
بۆیە پلانم هەبوو بەهەمنی ئەو دونیایە جێ بهێلم .
بەڵام /
من لەگەڵ هیچ جۆرە توند و تیژیدا نەبووم بەرانبەر بەخەم .
لەبارەی ژیانی ووشاتی غەریبی دەڵێت نازانم کەم ئەو کەسەم بەخەیاڵ دەژیام و هەموو شتەکم گەڵا تا دێت قەناعەت دەکەم ژیان سەفەرێکی تەنیایە و هەر دەبێ بەتەنیا بژی و بڕیت .
ئەوە گرنگ بوو لەکۆتاییدا هاوماناکەی تووانی بەخەیاڵیش بێت بۆئازادی و بەمافی مندااڵکەی پەروەردە بکا .
بەڵام کاریگەری خەزان و کەمەگەی کوردی وادەکا نووسەر بیر بکاتەوە هەموو کۆڵک بێ ئۆگرێک دایکی یا خوشکی یا خەزانی یانیش کچەکەی بکوژێت ئەو گەنجە لە هەوڵەر بێت یا لە ئوسڵێ یا هەر شوێنەکی دیکە ببێت .
بەڵام /
خەیاڵی نووسەر شتەکی دگەڵتەوە و پەمان دەڵێت کۆڵکان پەروەردە بکەن و ووشات دروست بکەن لەناخی کۆڵکانتان بێ ئەوەی چیدی ژنان نەکوژرێن .
لە کۆتایی دا بەزمانی جیرانەکەی پیرەژنە نەرویجیەکە پەمان دەڵێت :
پیرەژنەکەی دراوسێم دوای سەد ساڵ ووشاتی هەبوو ، کەمرد و ڕەمەک خانووەکەی کەی .

چەندین زانیاریی سەرنجڕاکێش سەبارەت بە زمانی ئینگلیزی.. وەرگێڕانی لەئینگلیزییەوە: والی عەلی

•ئینگلیزی بەناوبانگترین زمانە لەسەرتاسەری جیهانداو بە زمانی زاست و تەکنەلۆجیاو هەز ناسراوە. ئەمانەی خوارەوە چەند زانیاریەکی سەرنجڕاکێشن سەبارەت بەم زمانە جیهانییە:

•ئینگلیزی زمانی جیهانیی ئاسمانەکانە. بە چاوپێشین لەوڕات و ئەو زمانەی خۆیان لەبنەڕەتدا قسەی پێدەکەن، هەموو فڕۆکەوانەکان پێویستە لەسەریان فێری ئەم زمانە ببن و قسەی پێبکەن.
•زمانی ئینگلیزی بێ گوزارشتکردن لە "سەرخۆشبون" سێ هەزار وشەی هەیە. ئیمانم نەچێ و خوار پێم نەگرێ ئەمەی کورد وابزانم تەنها سیانمان هەیە: خەیاڵ، مەست، سەرخۆش.
•بەگشتی هەر قەڵەم ڕەساسێك دەتوانرێت هەزاران كە درێژییەکەی نزیکەی 56 کیلۆمەتر بێت یان نزیکەی 50 هەزار وشەی ئینگلیزی پێبنوسرێت. هەرکەسێکیش باوەڕناکات دەتوانێت تاقیبکاتەوە!!!
•ڕستەی The quick brown fox jumps over a lazy dog سەرجەم 26 پیتەکەی زمانی ئینگلیزی لەخۆدەگرێت.
•ژمارەی ئەو کەسانەی لە نایجێریا بە ئینگلیزی قسەدەکەن لە هی شانشینی یەکگرتوو زیاترە.
•لەسەدا 25ی هەموو ئەو تێکستانەی بە ئینگلیزی دەنوسرێن بریتین لەم وشانە:
.a, and, be, have, he, I, in, of, that, the, to
•لەناو ئەو وڵاتانەی دانیشتوانەکەی بە زمانی ئینگلیزی قسەدەکەن، تەنها ئەمەریکا پیتی z بە زیی گێدەکات نەك زێد!
•پیتی j یەکێکە لەو پیتانەی ئینگلیزی کە بنەڕەتی نین و دواتر بێ ئەبجەدیی ئینگلیزی زیادکراون.
•تەنها لە ئەمەریکا، 24 دیالێکتی جیاوازی ئینگلیزی هەیە. بۆیە ئەگەر جارجارە لەکاتی سەیرکردنی فیلمێکی ئەمەریکیدا، مشکت تەقەی هات و هیچ وشەیەکی ئەوتۆی لێ تێنەگەیشتیت، دڵ لەدێ مەیە، ئاساییە.
•لەسەدا 89ی خەڵکی سوید، بە ئینگلیزی قسەدەکەن.
•درێژترین وشەی باوی ئینگلیزی کە پیتی بزوێنی تێدا نەبێت orhythms.
•کۆی ژمارەی دانیشتوانی جیهان لەئێستادا نزیکەی هەشت ملیارە. لەم ژمارەیە یەك ملیاریان بە ئینگلیزی قسەدەکەن.
•ئەگەر لەژمارە یەك تا 100ی ئینگلیزی بەخۆرایی ئاسایی و دەنگی بەرز بژمێریت، ئەوا 75 تا 80 چرکەت پێدەچێت.
ژمارەی ئەو کەسانەی لە چین بە زمانی ئینگلیزی قسەدەکەن، لەوانە زیاترە کە لەئەمەریکا بەو زمانە قسەدەکەن.
•هەر کەسێکی ئاسایی کە بە زمانی ئینگلیزی قسەدەکات، نزیکەی پەنجا هەزار وشە لەمشکیدایەو بەگشتی لەماوەی نزیکەی 600 میللی چرکەدا، وشەی ڕاست لەناو ئەو پەنجا هەزارەدا دەدۆزێتەوە.
• هەموو 98 خولەکێك، وشەیەکی ئینگلیزیی نوێ دروستەدەکرێت، واتە

نزیکەی 15 وشەی نوێ لەهەر ڕۆژێکدا.
• خاوەنی زۆرترین مانا لەزمانی ئینگلیزیدا، وشەی setە. ئەم وشە بچکۆلانەیە زیاتر لە 430 مانای هەیەو پێناسەی ماناکانی 60 هەزار وشەی پێویستە، ئەمەش لەفەرهەنگی ئینگلیزیی ئۆکسفۆرددا 24 لاپەڕەی گرتووە.
• زمانی ئینگلیزی بەو هەموو شان و شەوکەتەوە، تەنها پێنج وشەی هەیە کە تەنها لەپیتی بزوێن پێکهاتبێت و پیتی نەبزوێنی تێدا نەبێت. ئەوانیش بریتین لە: (aa, ae, ai, oe, eau).
• بەگوێرەی لێکۆڵەرانی زانکۆی وارویك، هەزەلیترین 10 وشە لەزمانی ئینگلیزیدا ئەم وشانەن:
booty, tit, booby, hooter, nitwit, twit, waddle, tinkle, bebop, egghead
• ڕەنگە فەخامەتی جەنابت بپرسیت مانای ئەو وشانە چیە؟ منیش لەوەڵامدا دەڵێم: خوا پەنامان با، جا چی نیە!!!!
• وشەی good لەزمانی ئینگلیزیدا، بە بەراورد بە هەر وشەیەکی تر، زۆرترین مورادیفی هەیە. ئەم وشەیە 380 مورادیف واتە هاومانای هەیە.
• ئەگەر بە نوسین بینوسین نەك بە ژمارە، ئەوا یەکەم ژمارە کە پیتی aی تێدایە، thousandە کە بەمانای هەزار دێت. هیچ یەکێك لەژمارەکانی پێش هەزار، ئەو پیتەیان تێدا نیە.
• درێژترین وشەی ئینگلیزی کە بتوانرێت بە تەنها چوار پیتی جیا دروستبکرێت، senselessە کە چەند مانایەکی هەیە لەوانە: بێهۆش، بێمانا، هتد…
• تا ئێستا هیچ کەسێك نازانێت بڕچی پیتەکانی ئەبجەدیی ئینگلیزی بەو ڕیزبەندییە ڕیزکراون کە باوە. ئەگەر تۆ دەیزانیت، پێمان بڵێ خێرت دەگات.
• ڕێزمانزانێکی ناودار هەیە بەناوی دۆمینیك بار کە خەڵکی فەرەنسایە. کۆتاقسەی ژیانی ئەم برادەرە ئەوە بووو کە وتی: ئەگەر بتەوێت بە ئینگلیزی بڵێیت من خەریکە دەمرم، ئەوا هەردوو رستەی
.I am about to die
یان
.I am going to die
ڕاستە.
• زۆر خەفەتیش مەخۆ کە نازانیت بە ئینگلیزییەکی پاراو قسان بکەیت، ئەوەتا تەنانەت لە ئینگلتەرا بەو هەموو شان و شەوکەتەوە، 770 هەزار کەس هەن کە ناتوانن بە باشی بە ئینگلیزی قسەبکەن.
• ڕۆژەی خەڵکی هەندا کە بە ئینگلیزی قسەدەکەن لەڕۆژەی ئەو

هاوڕاتییە کەنەدییانە زیاترە کە بە هەمان زمان قسەدەکەن. نزیکەی لەسەدا 90ی خەڵکی هەرێمەندا بە ئینگلیزی قسەدەکەن، لەکاتێدا تەنها لەسەدا 85ی کەنەدییەکان بە ئینگلیزی قسەدەکەن.
• نیشانەی & کە لەبری and واتە "و" بەکاردەهێنرێت، لەبنەڕەتدا 27هەمین پیتی زمانی ئینگلیزی بووە.

پانزدەک تایبەت بە دوو بواری گرنگیپێندراوی ئەکادەمی و هاوکات روناکبیریی و مرۆیی، ئەوانش پزیشکیی دەروونیی و دەروونناسیی

لە ناو ئێشکۆتی داغدا مردم.. شیعری: ستیڤان شمزینی

گوناهی من چیە
پەروانە ڕەی شەمعی ون کردووە
نەورەس
دەی لە دەریا شکاوە
پەنجەرە
بەسەر شەقامی شکاندا دەوا؟
خە من دەموێست
گەزێی بە تاڵی ژیان
پێ بکەم لە گەرانی
گوڵە شکەتکان

لە جەلانەی باخدا راژەنم
ختوکەی ئاو بدەم
تا باران بکەوێتە پێکەنین
خە من دەمویست
خەکوشتن
لە مەشکی هەتاو دەربهێنم
خەیاڵی مانگ
لەوانلەو بکەم لە تریفە
بەفر قایل بکەم
بە سپێتی خەیوە ببارێتە
سەر پرچی چیایەکی هەڵکەوزاو
خە من دەمویست
عەرەبانەی ژیان
بەرەو خۆشویستی پاڵ بنەم
دەفری یادەوەریی
سەروەڕ بکەم لە مەوژی ئەمڕۆ
جگەلە باریکەلەکان
لەسەر میراتی رووبار نەبێتە شەیان
شەو بریسگەکان
لە ناو نوێنی دوو عاشقی سەرشێتدا
وەکو نانی تیری تەڵ بکەم
خە من دەمویست
زمانی درژی
بایەقووشی تفەنگ ببەستم
سەنگەرەکان
بە گوڵە بەیبوون بەازنەمەوە
شەڵگاکان
گولەی گوڵاویان تەدا بتەقێندرێ
زەرترین گوڵ بکوژرێن
زەرترین گوڵاو بژێت
من دەمویست
هەڵی سنووری وڵاتان
لە بری خوێن
بە بەرائەتی منداڵان قیرتاو بکەم
شەشک چە بکەم
دژی شەش
دژی ئەو شەشانەی لەسەر

کەلەسەر بینا دەکرێن
قوتابخانەیەک ئاوەدان بکەموە
دژی هەموو قوتابخانە نەریتییەکانی تر
لەوە فەلسەفە
هونەری مەرگ و
پیشەسازیی چەوساندنەوە نابێت
تێیدا ژیان بخەمە
سەرشانی لەبوردەیی
من دەمویست، جیهان
باخانەیەکی دوو نهەمی نابێت
هەندێک لەسەر بورجی عاجی خۆشگوزەرانی
قاچ لەسەر قاچ دابنێن
هەندێک تر لەژێرەوە
دنیا فەرامۆشیان بکات و
بە دەم حەسرەتەوە چاو لێک بنێن
من دەمویست
عودێک بدەمە دەست مەسیقارێک
ئاوازێکی نوێی پێ بژێنێت
گۆرانکانمان نەبیستبێت
قەڵەمێک بدەمە دەست شاعیرێک
شیعرێکی تازەی پێ بنووسێت
بەنی ژیانی لێ بێت
فڕچەیەک بدەمە دەستی شۆڕکارێک
پەرتەقاڵێک بکێشێت
هەموو رەنگەکانی نیشتمان
لەناویدا بدرەوشێنەوە
من دەمویست
هیچ مەمک نەکەوێتە
بەر نەفرەتی فوو
گازی هیچ لووک
لە کانی ماچ بە بەتاڵی نەگەڕێتەوە
بەردی گومان
ئاوێنەی خۆشەویستی
هەپرون هەپرون نەکات
ئاسمانی دڵی هیچ عاشقێک
بریندارێی لووڵە نەبارێت
غەمگینی لووڵە نەبارێت

خەکوشتنی لەو نەبارەت
تەنهایی لەو نەبارەت
هەواورینی لەو نەبارەت
کاتێک هیچ شتێک
بە ویستی من نییە
لەم بەستەڵەکی منفایەدا
یەک یەک
خوێنکانم دەسووتێنم
داغە تازیوکانمی
لەبەر گەرم دەکەموە

ئەرگومێنتی منداڵی.. شەماڵ بارەوانی

دەموە مەسیقای وشکانم بچنەوە سەر نەسەبی ئەلفوبێی سەراب و
ملوانکەی ئەم هەموو قەیرەحوزنە لە گەردنی شیعرکانم دابماڵم

دەموە بەموە کەناری متبوون و بەدەم سیگاری حەسرەتەوە
بەدەنگی بکەم بە ناونیشانی دەنگکانم

نامەوە چیتر کانی مەراقم جێگەڵەی ڕەشبینی لە بژێت و
هەوری ئاسمانی دیدەم بارانی قەڵەق ببارێنێت

نامەوە جارێکی تر مەرانەی هاوین بە پلیکانەی ڕەحم سەرکەوێت و
کەرپێی سەرگەردانیم لە ئاستانەی خوێنکی نەزکەوە سەربنێتەوە

دەموە بەموە سەر لەهجەی بەتاقەتی و لە قافیەکانی زەمەن ڕەها
ڕەها دەبم

هەرگیز نەدەبوو هەموو شتێک لە هاوانگەی ئەرگومێنتی منداڵییەوە
ببینم

دنیام دوای ئەم فەسڵەی فریودان مەوسمێکی تری کاڵبوونەوە
هەواری تەنیاییم بەسەردەکاتەوە و دووبارە ڕەنگکانم دەڕژێنەوە

دواسنووری ئاوابوون

ناچارم کاژی نیگەرانی فەدەم و فەسەکی تری ئالوودەبوون بە فرمێسک دەست پێبکەم

ناچـــارم پێکەکـــی تـــری عەزاب بنەشـــم و پـــەی دەفتەری بیرەوەرییەکانم بدەنم

مەملەکەتە سەیرەکە.. شیعـــری نەوزاد بەندی

خەڵک ئەوەندە تووڕەن لە حوکمەت ،
لە بچووکترین دەمە بەهەی نەوانیاندا ،
کەس ئەکوژرێ ..

⋆ ⋆ ⋆

دەوەستەند بە بەفر ئەگەڵ و
هەژاریش بە دەبەیەک نەوت..
هیچ کامیان نایدەزنەوە ..!

⋆ ⋆ ⋆

لە هەموو ئەمانیا یەک باخ هەیە ،
لەرە هەرچی هاست ئەبەتەوە ،
باخە ئەکەڵ ..!

⋆ ⋆ ⋆

کە دوو مافیا ئەبە بە شەیان ،
ئەکەونە تەقەکردن لە یەک ..
قوربانییەکانی دەستیان ،
ئەبن بە دوو بەش ..
بە دوو بەشی دژ بەیەک...!

⋆ ⋆ ⋆

ئەمزانی ئەو کاتەی ئێمە ئازیزم ،
لە هەموو کاتێ زیاتر پێمان لەمە و
لە هەوڵی یەکبینەدای ،
یان گورگی تەنیایی بمخوا
یان بمخەیتە بیرکەوە ،
پێشتریش ئەمزانی تە وای !

⋆ ⋆ ⋆

کە دەستەات ناشیرین بوو ،
لە کەمەگادا بە جوانیی مەگێ !
⋆ ⋆ ⋆

میللەتی خوێیی ،
کە هەتاو دەرکەوت ،
ئەیکا بە نیوقێ و
کە دوو نمە باران باری ،
خەی لە بلوس و ساقە ئەپەچە ، (دوگ شێ و گوێ کێیلە) ..
کە خوا دوو دینار ڕزقی دا ،
تەنەکەی خێکەی پە ئەبە لە خواردن .. تا پەی بێن VIP
با پەی نێێن ێزیلە ..
کە ێژەکیش ێیسوا بوو ،تەنەکەی خێکان ئەگێ بە خواردن ، وەک پشیلە ..

⋆ ⋆ ⋆

لە کەمەگای گەمژە ،
نابە شوێن پە جەبەیت ،
چونکە بە هیچ شتە ناستەوە ..

⋆ ئەوەی ناو کەوانەکە ، دێڕە شیعری (مەبەستەکەم) ـــە کە لە ساڵی هەفتاکانی سەدەی ڕابوردوودا ، لە کتێبی خوێندنەوەی کوردی پەلی دووەمی سەرەتاییدا هەبوو .